

УДК 373.2.015.311-053.4

Атрощенко Т.О.,

к.пед.наук, доц.,

доц. кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти

Васько А.І.,

студентка 1 курсу, гр. ДО – 1 м,

спеціальність 012 «Дошкільна освіта» ОС «Магістр»

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІ РОЛЬОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасне глобалізоване суспільство потребує активних, креативних і успішних фахівців для закладів дошкільної освіти. Організація професійної підготовки майбутніх вихователів, згідно нових підходів, забезпечує багатогранні компетентності, від яких залежить якість виховання, навчання і розвиток підростаючого покоління, адже ці фахівці забезпечують організацію освітнього середовища задля гармонійного розвитку дітей у сенситивному періоді їх особистісного становлення, реалізуючи творчий підхід і впроваджуючи найоптимальніші форми та методи роботи з ними.

Загальновідомо, що науковці визнали гру невід'ємним супутником дитинства, засобом всебічного розвитку та важливим виховним методом, провідною діяльністю дітей дошкільного віку. Саме ігри надають великі можливості для налагодження успішної співпраці зі світом дорослих, виникнення і розвитку рольової діяльності, яка забезпечить соціальну активність дітей дошкільного віку.

Теоретичні та методичні засади організації процесу професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти є предметом дослідження Л. Артемової, Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, І. Дичківської, Л. Зданевич, К. Крутій, Н. Лисенко, М. Машовець, Т. Поніманської, Л. Присяжнюк та ін. Особливості розвитку соціальних аспектів рольової діяльності дітей дошкільного віку досліджені Н.Захарасевич, К. Карасьовою, О. Поперечняк, О. Сас та ін.

Відповідно до проблеми дослідження, розкриємо поняття «роль» та «рольова діяльність дітей дошкільного віку».

Р. Лінтон зазначав, що людина є носієм низки соціальних ролей, але в певний момент активно використовує одну з них. При цьому інші залишаються латентними або прихованими залежно від обставин [5, с.69]. Слід також зазначити, що у вітчизняній та зарубіжній психології існують різні підходи до класифікації ролей.

І. Кон розглядає роль, як функцію, нормативно погоджений спосіб поведінки, якого очікують від кожного, хто займає відповідну позицію [2, с.70]. Науковець зазначає, що сама роль не визначає поведінку індивіда, вона має бути засвоєна й інтеріоризована, що передбачає усвідомлення індивідом свого соціального положення, відповідне ставлення до нього (прийняття або

неприйняття), а також виконання відповідних обов'язків, дотримання відповідних норм і правил у конкретних видах діяльності [2, с.72].

Соціально-рольова діяльність, за визначення О.Сас - це прояв активності суб'єкта, спрямованої на реалізацію власного «Я» та набуття життєвого досвіду в процесі рольової взаємодії. Дослідниця зосереджує увагу на специфічних особливостях соціальної ситуації розвитку дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку і «соціально-рольову діяльність дітей 6–7-річного віку» розуміє як процес засвоєння дитиною міжрольової взаємодії, яка спрямована на формування власного «Я» дитини та зміну соціальної ролі, а саме учня початкових класів» [4, с.8].

Погоджуємося з О. Поперечняк, що одним із компонентів становлення життєвої компетентності дитини дошкільного віку є засвоєння соціальних ролей. Соціально-рольова взаємодія дає можливість дитині відчувати себе членом суспільства, носієм суспільно значимої позиції. Авторка вважає визначальним чинником успішного соціального розвитку дитини правильну організацію дорослим взаємодії дитини з соціальним середовищем, яка дає можливість виявляти активність, здійснювати власний вибір, самостійно приймати рішення й відповідати за кожну дію та вчинок. При цьому розвиток дитини, зазначає О.Поперечняк, не обмежується засвоєнням певних соціальних норм, а становить особливий стан порівневого накопичення соціального досвіду, формування життєвої компетентності [3, с.137].

Досліджуючи проблему підготовки майбутніх вихователів до рольової діяльності дітей дошкільного віку, Н.Захарасевич пропонує таке тлумачення поняття «рольова діяльність»: «Рольова діяльність - це вид соціальної активності людини, який виявляється у комплексі мотивів, цілей і засобів поведінки відповідно до положення особистості у соціальній групі або в суспільстві [1, с.49].

Аналіз соціально-психологічної, педагогічної літератури показав, що саме гру необхідно розглядати як складову частину соціальної взаємодії, передумови якої закладаються у спільну діяльність. В ігровій діяльності рольова взаємодія між гравцями реалізується в процесі спілкування та спрямовується задумом і змістом сюжету, що проявляється у таких діях дітей як: налагоджувати, радіти, підтримувати, скеровувати, спрямовувати, захищати, доводити, відшукувати, збагачувати, співпереживати у процесі виконання ролі та відтворення сюжету гри.

У процесі організації рольової діяльності дошкільників необхідно акцентувати увагу на вікових аспектах розвитку дітей. Насамперед необхідно сформулювати у дітей уявлення про суспільні вимоги до ролі (рольові очікування, норми відповідної поведінки) з урахуванням вікових особливостей дошкільників.

Слід зазначити, що саме сюжетно-рольові ігри у дошкільному дитинстві надають великі можливості для формування умінь взаємодіяти з оточуючими людьми. У зв'язку з тим, що на 5-му році життя домінує потреба у спілкуванні, збільшується мовна активність, проявляється бажання брати і виконувати роль, відображаючи соціальні взаємини у світі дорослих, цей період вважається

найсприятливішим періодом для формування ігрової взаємодії з однолітками та дорослими.

У контексті проблеми підготовки майбутніх вихователів до рольової діяльності дошкільників, на думку Н.Захарасевич, важливими є системні знання про сутність «ролі», «рольової поведінки», «рольової діяльності», психологічні особливості етапів розвитку рольової діяльності упродовж дошкільного дитинства, практичні уміння й навички розвитку компонентів рольової діяльності дітей під час занять, організованих і самостійних ігор тощо, а також особистісне усвідомлення цінності такої діяльності. Засвоєння перелічених знань, умінь, навичок, формування компетентностей, як вважає дослідниця, відбувається під час вивчення педагогічних дисциплін, а також під час спеціальних курсів. Для успішного розвитку готовності майбутніх педагогів до педагогічного супроводу рольової діяльності дошкільників необхідно проаналізувати зміст професійно-орієнтованих дисциплін і виокремити ті питання в контексті порушеної проблеми, які залишилися невирішеними [1, с. 67].

Список використаних джерел

1. Захарасевич Н.В. Підготовка майбутніх вихователів до рольової діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах: дис. ...канд.пед.наук: 13.00.04. Івано-Франківськ, 2018. 296 с.
2. Кон И. С. Социологическая психология. Москва: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 1999. 560 с.
3. Поперечняк О.О. Соціально-рольова взаємодія дітей 6-7-ми річного віку в контексті формування життєвої компетентності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія № 11 : Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління : збірник наукових праць. Вип. 8. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. С. 133–139.
4. Сас О. О. Формування життєвої компетентності дітей 6-7-річного віку в умовах соціально-рольової діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2011. 24 с.
5. Linton R. *The Study of Man. An Introduction*. New York: Appleton Century Crofts, 1936. 503 p.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>